Bosgroepen

Beheerrichtlijn
Droog hakhout (N17.02)

Hakhoutbeheer is een traditionele bosbeheerpraktijk waarbij bomen dicht bij de grond worden afgezet. Hierdoor ontstaan stobben of stoven die eeuwen oud kunnen worden. Droog hakhout komt vooral voor op de hogere zandgronden en in de binnenduinrand en bestaat vaak uit eiken. Oud hakhout herbergt bijzondere flora en fauna zoals fraai hertshooi en aan stoven gebonden mossen en insecten. Dit beheertype omvat hakhoutpercelen of middenbos percelen op drogere, vlakke gronden. De specifieke beheermaatregelen van middenbos staan beschreven in de beheerrichtlijn Vochtig- en hellinghakhout N17.06.

Hoe houdt u dit type in stand?

- Zet het hakhout periodiek af. De cyclus verschilt per bodem, vorm en boomsoort; meestal eens per 10 -15 jaar bij eik en eens per 5 - 10 jaar bij es. Bij middenbos bestaat een deel uit overstaanders die in een veel minder frequente cyclus gehakt worden.
- Zaag de stoven niet te laag af. Minimaal 20 cm vanaf het maaiveld of hoger (van belang voor het uitlopen).
  Sluit aan op de boomsoort en de traditionele afzethoogte in de streek.
- U moet afgezet hout dikker dan 6 cm afvoeren buiten het terrein. Tak- en tophout dunner dan 6 cm kan op rillen op het terrein verwerkt worden en achterblijven.
  Het hout niet versnipperen en op het terrein achterlaten. Ook geconcentreerd verbranden op kleine vuurtjes is een mogelijkheid. Vraag hiervoor wel een stookvergunning aan.
- Na het afzetten moet u zorgdragen voor behoud van voldoende vitale uitlopende stoven. Bij een hoge wilddruk kan het nodig zijn om wildbescherming aan te brengen; dit kan booms- of perceelsgewijs.
- Inboeten (vervangen van plantmateriaal) kan met een passende hakhoutsoort door aanplant van plantsoen op open plekken. Als het om een historisch hakhoutperceel gaat, heeft autochtoon plantsoen sterk de voorkeur.
  Bij dominantie van adelaarsvaren is de eerste jaren vrijmaaien vaak noodzakelijk.

Hoe kunt u de kwaliteit verhogen?

- Beheer voor natuurwaarden richt zich op creëren van dynamiek en behoud en ontwikkeling van hakhoutstoven. Afwisseling van donkere en lichtere fases geeft karakteristieke planten een kans. U kunt hiervoor faseren in beheer; hierbij zet u terreindelen (van bijvoorbeeld 0,5 ha) in verschillende fasen af, zodat bijvoorbeeld 3 tot 5 verschillende fasen van hergroei aanwezig zijn (bij voldoende areaal).
- Het afgezette hout afvoeren, inclusief tak- en tophout.
- Behoud van een beperkt aantal (enkele tientallen) overstaanders per hectare. Voor kwaliteitsverhogingen bij middenbos, zie beheerrichtlijn N17.06.
- In hakhoutbossen waar het grondwater periodiek invloed heeft, kan het lokaal herstellen van de natuurlijke waterhuishouding ervoor zorgen dat de verdroging, verzuring en/of vermesting vermindert. Hierdoor worden de omstandigheden gunstiger voor karakteristieke soorten en kan de verruiging afnemen.
- Vermijd vestiging of uitbreiding van invasieve exoten. Zet ze af of trek ze uit. Bij weinig schaduwtolerante soorten als robinia kunt u ervoor kiezen het hakhout in een straal van ca. 15 meter rondom de exoot niet af te zetten, maar de exoot zelf wel. Door de schaduw zal de exoot minder snel groeien en na vervolgbeheer in de vorm van regelmatig afzetten/maaien uitgeput raken.

Signalen van een goede/slechte kwaliteit

+ De bedekking van adelaarsvaren, braam en/of brandnetel in recent afgezette delen is gering, met veel ruimte voor karakteristieke soorten.
+ Na hakhoutbeheer groeien nagenoeg alle stoven weer uit tot boven de vraatlijn.
− De stammen op de stoven zijn zo groot dat de stoven dreigen uit te scheuren. U moet het hakhoutbeheer frequenter uitvoeren. Pak achterstallig beheer voorzichtig op om sterfte van de stoven te voorkomen.
− Afname van karakteristieke soorten (zie Index Natuur en Landschap).
− Toename van uitheemse soorten als robinia, Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik of naaldboomsoorten.
− Toename van bedekking door soorten van voedselrijke omstandigheden zoals adelaarsvaren, braam en/of brandnetel. Deze soorten kunnen periodiek toenemen na het afzetten van het hakhout, maar sterke toename kan wijzen op verdroging of vermesting.
− Grootschalige aantastingen door insecten en/of schimmels.

Kostenposten

- Afzetten en afvoeren van het hakhout
- Verwijderen van ongewenste vegetatie
- Onderhouden van watergangen
- Aanplant (inboet)
- Uitvoeren van veiligheidsinspecties

Deze beheerrichtlijn is onderdeel van het Kwaliteitshandboek SNL-certificering van de Unie van Bosgroepen. Voor vragen over het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) kunt u contact opnemen met de Unie van Bosgroepen. Voor specifiek advies over het beheer van uw terrein kunt u contact opnemen met de Bosgroep in uw regio. Zie ook de Algemene introductie op de Beheerrichtlijnen (bosgroepen.nl/beheerrichtlijnen) en de Index NL (bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap).

Bosgroepen

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming vooraf door de auteur.
Tekst en beeld: Bosgroepen, 2025 | bosgroepen.nl | 0318-672628